

ТИПИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

TYPES OF VOLUNTEERING

У статті розглядаються деякі типи і різні можливості волонтерської діяльності. Основний зміст дослідження становить аналіз різних типів волонтерської діяльності, їхніх принципів і ознак. Автор акцентує увагу на розмаїтості волонтерських проєктів та акцій, а отже, важливості використання відповідних типів волонтерства.

Ключові слова: волонтер, волонтерська діяльність, різноманітність, типи, можливості.

В статье рассматриваются некоторые типы и различные возможности волонтерской деятельности. Основное содержание исследования составляет анализ различных типов волонтерской деятельности, их принципов и признаков. Автор акцентирует

внимание на разнообразии волонтерских проєктов и акций, важности использования соответствующих типов волонтерства.

Ключевые слова: волонтер, волонтерская деятельность, разнообразие, типы, возможности.

The article discusses different types and various possibilities of volunteering. The main content of the study is the analysis of various types of volunteering, their specific principles and characteristics. In this paper, the author focuses on the diversity of volunteer projects and actions, and therefore the importance of using appropriate types of volunteering.

Key words: volunteer, volunteering, diversity, types, possibilities.

УДК 342.97

Говоруха Н.О.,
аспірант кафедри педагогіки
ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Становлення нового пріоритету державної політики в Україні, пов'язаного з розвитком волонтерського руху, є необхідною умовою реалізації потенціалу молоді в соціально-економічній сфері. Зростання соціальної значущості волонтерства насамперед зумовлено його морально-етичною цінністю, що визнається і декларується на вищому урядовому рівні. Можна вважати волонтерство необхідним, але, іноді, нудним способом отримати ранній досвід і розвинути навички, необхідні для успішного майбутнього. Проте волонтери розуміють, що те, що вони отримують із досвіду, є значно вагомим, ніж наповнення резюме – це допомога людям, цілій громаді, країні взагалі, а також самому собі. Волонтерство може бути дуже корисним і надавати нові сфери інтересів. Існують дуже різноманітні можливості волонтерів, які можна віднести до кількох типів волонтерства, частину з яких розглянуто в статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Специфіку волонтерської діяльності, її типи досліджували О. Безпалько, М. Вінфілд, І. Зверєва, Т. Лях та ін. Волонтерську діяльність проти бідності, а також в освіті, участь у ній студентів описували такі закордонні вчені, як: Дж. Ейлер, Д. Джилл та ін. Міжнародному, соціальному та громадському волонтерству присвячені наукові розвідки О. Астіна, Е. Паскарелли, П. Теренціні й ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Волонтерський сектор в Україні ще не зовсім зрозумів велику різноманітність та потенціал волонтерської діяльності. Нам потрібно вивчати, застосовувати і розвивати різні типи волонтерства.

Мета статті – розкрити відмінності деяких типів волонтерської діяльності згідно з певними проєктами та їхніми очікуваними результатами.

Виклад основного матеріалу. Волонтерство – це частина ширшої концепції участі громадян у

процесах, що відбуваються в державі чи світі. Термін «волонтерство» охоплює широке розмаїття діяльності у світовому суспільстві.

Волонтерство використовується в процесі навчання в закладах вищої та середньої освіти як за кордоном, так і в Україні. Вхідження національної вищої школи до європейського науково-освітнього простору є складним та багатогранним завданням, що потребує, зокрема, компетентнісного підходу, який стає популярним як нове розуміння сутності та цільових настанов освітнього процесу, важливою частиною якого повинна бути і волонтерська діяльність. Поставлені цілі і завдання різних волонтерських проєктів та акцій відчутно відрізняються, тому існують різні типи волонтерської діяльності для їх виконання.

ЗО на всіх рівнях освіти пропонують навчальні послуги, що дозволяють здобувачам освіти допомогти громаді, беручи участь у волонтерській діяльності під час навчання. Професор практики освіти Дж. Ейлер пише: «<...> Ми сприяємо більш широкому спектру послуг у закладах вищої освіти, оскільки ми розглядаємо це як потужний засіб підготовки студентів до того, щоб вони стали більш дбайливими та відповідальними громадянами та батьками, а також щоб коледжі й університети мали можливість зробити свій внесок у «служіння суспільству»» [1]. Існує велика кількість різноманітних волонтерських груп і організацій, які приділяють увагу різним проблемам, тому застосовують неоднакові типи волонтерства. Розглянемо деякі з них.

1. Волонтерство на основі навичок. Волонтерство, засноване на вміннях, залучає спеціалізовані навички та таланти людей до зміцнення інфраструктури неприбуткових організацій, допомагає їм будувати та підтримувати їхню здатність успішно виконувати свої місії. Це суперечить тра-

диційному волонтерству, де спеціальних тренувань не потрібно.

2. Міжнародне волонтерство. Усе більш популярна форма волонтерства серед молоді, зокрема студентів та випускників, полягає в тому, щоб відвідати країни, що розвиваються, з метою взяти участь у проекті спільно з місцевими організаціями. Діяльність може передбачати: викладання англійської мови, роботу в дитячих будинках, охорону здоров'я тощо. Міжнародне волонтерство часто має на меті надання допомоги громаді й організації, що приймає волонтерів, а також набуття досвіду, цінних навичок і знань його учасниками.

Застереження: з кожним позитивно-вражаючим досвідом є, мабуть, принаймні невелика кількість невдалих. Необхідно знайти організацію, яка має хороші відгуки від спонсорів, місцевих підприємств, урядових та інших регуляторних органів, попередніх добровольців. Пошук можливого проекту має завершитися вичерпними даними, щоб отримати без ускладнень цей культурно-географічний досвід далеко від звичних сценаріїв.

На нашу думку, важливо враховувати деякі чинники під час розгляду таких значних пригод:

- хоча цікаво подорожувати за кордон, ще важливіше, щоб проекти були гідними та вартими як для волонтерів, так і для громад, в яких вони працюють;

- кількість добровольців збільшується кожного року в більшості різних країн світу, а також і в Україні. Праця разом із людьми будь-якого віку, з усіх сфер життя та різної культури – від студентів до професіоналів, а також із сім'ями та пенсіонерами навчить терпінню і мудрості, толерантності та тимворкінгу, додасть різноманітного досвіду.

3. Віртуальне волонтерство. Віртуальна волонтерська діяльність також називається електронною волонтерською діяльністю, чи волонтерською роботою в Інтернеті. Використовується Інтернет на домашньому, шкільному чи робочому комп'ютері або на іншому пристрої, підключеному до Інтернету, наприклад, на айпаді чи смартфоні.

4. Екологічне волонтерство. Хоча ролі та завдання збереження екології дуже різняться, мета спрямованих на це проектів завжди однакова – покращити стан та стійкість навколишнього середовища. Це може бути що завгодно, від очищення засмічених пляжів до посадки дерев, від збирання екологічних даних до міського планування, від державної освіти до досліджень у лабораторії.

Екологічне волонтерство сприяє збереженню природи. Волонтери проводять екологічний моніторинг, опікуються екологічним відновленням, захистом тварин, збиранням та переробленням сміття, інформуванням інших про природне середовище тощо.

Звичайно, проекти добробуту тварин, під егідою захисту природи передбачають тісні контакти з різними видами тварин, піклування про них у неволі.

5. Волонтерство в надзвичайних ситуаціях. Волонтерство часто відіграє ключову роль у зусиллях із відновлення після стихійних лих, як-от цунамі, повені, посухи, урагани та землетруси. Наприклад, 1995 р. великий землетрус в Ханссіні-Авадзі в Японії зібрав багато добровольців, які вперше брали участь у волонтерській роботі. Землетрус та цунамі в Індійському океані 2004 р. залучили велику кількість добровольців із цілого світу, через проекти, розгорнуті неурядовими організаціями, державними установами й Організацією Об'єднаних Націй.

6. Волонтерство в освіті. ЗО в усьому світі часто покладаються на державну підтримку чи на зусилля добровольців і приватні пожертвування, щоб ефективно працювати. У деяких країнах потреба у волонтерах та ресурсах значно збільшується за проблем в економіці. У школах є багато можливостей для волонтерів, але небагато вимог для добровільної участі в шкільній системі. Випускники середньої школи або коледжу, або ті, хто закінчив курс TEFL (викладання англійської як іноземної мови), мають багато можливостей допомогти в цьому секторі, тому що більшість шкіл вимагає лише добровільних і самовідданих зусиль [2]. Великі духовні та моральні нагороди очікують освітніх волонтерів, з доданням переваг будь-якого типу волонтерства, як студентів-учасників, так і школи, що їх приймає. Окрім нематеріальних винагород, волонтери можуть додавати відповідний досвід до своїх резюме. Добровольці, які подорожують для участі в проекті допомоги, можуть одночасно вивчати іноземні локальні культуру та мову.

7. Корпоративне волонтерство / грантові проекти. Багато компаній у країнах «першого світу» дозволяють своїм співробітникам брати участь у волонтерській діяльності в робочий час. Вони надають грошові пожертвування, також відомі як гранти, для неприбуткових організацій як спосіб визнати працівників, які присвячують значну кількість часу для покращення ситуації та життя в суспільстві.

8. Спільнотне / громадське волонтерство. В усьому світі є волонтери, які працюють над покращенням ситуації у своїй місцевій громаді. Ця діяльність іноді відбувається через індивідуальні ініціативи, зазвичай через неприбуткові організації, органи місцевого самоврядування, церкви; але також охоплює неформальні або спеціальні групи, як-от невеличкі музичні ансамблі, клуби за інтересами або команди спортивного відпочинку [3].

Багато громадських волонтерів вибирають місцеві проекти, щоби можна було побачити різницю за короткий час. Фізичні зміни, як-от удосконалення

відкритих місць, роблять навколишнє середовище кращим місцем для проживання. Також соціальні зміни можна побачити в секторі проектів для нужденних та соціально обмежених.

Є багато доведених особистих переваг громадського волонтерства. Під час праці в групі людей, які мають різну етнічну приналежність, передумови і погляди, втрачаються стереотипи. Занурення студентів в обслуговування та навчання інших має багато позитивних результатів, академічних і особистих. Волонтер не тільки оточує себе новими людьми, але і навчається спільно працювати, бути часткою команди, допомогати групі тощо [4]. За даними медичних служб університету, волонтерство може позитивно вплинути на загальне психічне й емоційне здоров'я студента [1].

9. Соціальне волонтерство. У деяких європейських країнах державні та неурядові організації надають допоміжні посади на певний період у таких установах, як лікарні, школи, установи соціального забезпечення. Різниця полягає в тому, що існують суворі правові норми, згідно з якими організація має право залучати добровольців, а також про період, протягом якого волонтерам дозволено працювати на добровільній посаді. Федеральна служба федеральних волонтерів Німеччини (Bundesfreiwilligendienst), утворена 2011 р., найбільша в Європі така організація, мала більш ніж 35 000 федеральних добровольців 2012 р. Набагато старіша установа – Добровільний соціальний рік (Freiwilliges Soziales Jahr) в Австрії та Німеччині.

10. Волонтерство в лікарнях / медичне волонтерство. Хоча більшість організацій, які запрошують медичних добровольців, потребують певної форми навчання чи акредитації, інші можуть отримати навчання на робочому місці або їм можуть запропонувати не медичні ролі в медичних установах. Це може дати добровольцям уявлення про різноманітні медичні проблеми та налаштування. Волонтери, які стежать за станом здоров'я в регіоні, надають навчання та ресурси, які допомагають місцевим громадам стежити за станом інфекційних хвороб. Для волонтерів є багато ролей: робота з персоналом лікарень, проведення часу з пацієнтами, допомога персоналу у виконанні адміністративних завдань тощо. Часто волонтери підтримують пацієнтів, в яких немає друзів чи рідних.

Останнім часом в Україні піднімається волонтерських рух, коли, серед іншого, волонтери допомагають пацієнтам лікарень, матеріально чи морально. Волонтерами часто стають студенти-медики, друзі чи родичі хворого, громадські активісти чи просто небайдужі громадяни, журналісти, бізнесмени. І якщо раніше про допомогу хворим замислювалися ті, кого спіткала біда, то тепер суспільство пробуджується, волонтерами часто стають люди, які просто хочуть допомогти [5].

11. Волонтерство в боротьбі за права людини / дитини / жінки. Такі волонтери опікуються боротьбою проти бідності, голоду, насильства, злочинства проти жінок, проти торгівлі людьми тощо. Узагальнення всієї гуманітарної роботи в одному короткому реченні практично неможливе. Гуманітарна робота виконується не тільки НДО або релігійними мандрівниками, а й групами добровольців. Доброта, співчуття та милосердя спонукає учасників до праці, боротьби та гуманітарної діяльності.

Багато добровольців подорожують різними напрямками для боротьби з бідністю. Найбідніші люди мають обмежений доступ або не взагалі не мають доступу до сфери охорони здоров'я, освіти й інших послуг. Від голоду, недоїдання, хвороб страждають найбідніші в суспільстві. Також найбідніші громадяни мають мало представництва або голосу в публічних та політичних дебатах, що ускладнює вихід із бідності. Скорочення бідності є однією з основних цілей багатьох міжнародних організацій, наприклад, Організації Об'єднаних Націй. Волонтерство з такими організаціями, як «Світова продовольча програма» (World Food Programme), має на меті покласти край голоду мільйонів людей у всьому світі. Організація працює над тим, щоб врятувати життя дітей із недостатнім харчуванням, допомагати вразливим громадам стати самозабезпеченими [6].

12. Волонтерство на спортивних змаганнях. Великим плюсом цього типу волонтерства є те, що волонтери не повинні бути вправними в спорті, в якому бажають допомогти. Спортивна організація повинна надати вам кваліфікацію, необхідну для виконання поставленої цілі або завдання. Є можливість вільно вирішувати, де, як і скільки часу бути задіяному у волонтерській роботі.

У зимових Олімпійських іграх у Сочі 2014 р. взяли участь 25 тисяч волонтерів. Вони підтримали організаторів у більш ніж 20 функціональних сферах, як-от: зустрічі з гостями, допомога в плаванні, організація церемоній відкриття і закриття, організація продовольчих магазинів тощо. Заявки в такій участі можливі для будь-яких громадян Росії й інших країн. Більшість учасників були віком від 17 до 22 років. Людським віком старше 55 років подано 3 000 заявок. Деякі з них працювали волонтерами ще під час Олімпіади 1980 р. у Москві. Це був перший досвід такої масштабної волонтерської програми в сучасній Росії.

Програма добровольців Чемпіонату світу з футболу 2018 р. залучила тисячі людей із Росії й інших країн світу. Загалом волонтерами події стали 5 844 учасників. Кандидати, які проживають в Росії, обрали 15 волонтерських центрів у містах, що приймали, розташованих в низці провідних вишів Росії, кандидати з інших країн були відібрані віддалено [7].

Висновки. На основі проведеного дослідження можна констатувати, що участь у волонтерській діяльності може бути багатоплановою завдяки наявності різних типів волонтерства (міжнародне, віртуальне, громадське, соціальне, екологічне, медичне, спортивне, в освіті та в надзвичайних ситуаціях тощо). Визначена важливість використання різних типів волонтерства, що надає безліч можливостей тим, хто бажає взяти участь у покращенні життя.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Eyler J., Giles D. Where's the learning in service-learning? San Francisco, CA: Jossey-Bass, 1999.
2. Volunteers to help teachers and schools address barriers to learning // School Mental Health Project. 2016. URL: <http://smhp.psych.ucla.edu/pdfdocs/volunteer/volunt.pdf>.
3. Winfield M. The essential volunteer handbook. Victoria, BC: Friesen Press, 2013.
4. Pascarella E., Terenzini P. How college affects students: Findings and insights from twenty years of research. San Francisco: Jossey-Bass, 1991.
5. Медичне волонтерство: чим і кому ви можете допомогти // Добрий лікар. 11 лютого 2017 р. URL: <http://dobryjlikar.com/article/201702/2339-medychne-volonterstvo-chym-komu-vy-mozhete-dopomogty>.
6. Sustainable development goals. Goal 1: End poverty in all its forms every where // UN. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/>.
7. Волонтерская программа Чемпионата мира по футболу FIFA 2018 в России // FIFA. URL: <https://ru.fifa.com/worldcup/organisation/volunteers/>.